

معاونت حقوقی قوه قضائیه
اداره کل تدوین لوایح و مقررات

شرح توجیهی
لایحه اصلاح دوا دی از قانون امور حسبی

مؤلفان:
دکتر فریده شکری | دکتر لیلا سادات اسدی

بهار ۱۳۹۷

سرشناسه	: شکری، فریده، ۱۳۵۵ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: شرح توجیهی لایحه اصلاح موادی از قانون امور حسبی / مولفان فریده شکری، لیلاسادات اسدی.
مشخصات نشر	: تهران : فکرسازان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۵۰۰ ص.
شابک	: 978-600-7560-77-8
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: امور حسبی -- ایران
موضوع	: Probate law and practice -- Iran
شناسه افزوده	: اسدی، لیلاسادات، ۱۳۴۳ -
رده بندی کنگره	: KM۱۳۰۴۸۳۰ ۱۳۹۷ ش ۸ / ش
رده بندی دیویی	: ۳۴۴/۵۵۰۸۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۲۰۰۴۹۶

ناشر:	انتشارات فکر و ران
نام کتاب:	«شرح توجیهی لایحه اصلاح موادی از قانون امور حسبی»
تعداد صفحه:	۵۰۰ صفحه
قطع:	وزیری
سال انتشار:	۱۳۹۷
نوبت انتشار:	اول
تیراژ:	۵۰ نسخه دیجیتال
قیمت:	۴۰۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۷۵۶۰-۷۷-۸

دفتر مرکزی انتشارات: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان شهید وحید نظری،

کوچه شهید قدیری، پلاک ۲۲، واحد ۴، تلفن: ۰۲۱-۶۶۹۶۰۷۶۰

وبسایت: www.fekrsazan.ir

فهرست مطالب

۱۹	 ماده یک
۱۹	 شرح
۲۲	 جهات اصلاح
۲۷	 ماده ۲
۲۷	 شرح
۳۹	 جهات اصلاح
۴۱	 ماده ۳
۴۱	 شرح
۴۲	 جهات اصلاح
۴۶	 ماده ۴
۴۶	 شرح
۴۸	 جهات اصلاح
۵۰	 ماده ۸
۵۰	 شرح
۵۵	 جهات اصلاح
۵۷	 ماده ۹
۵۷	 شرح
۵۸	 جهات اصلاح
۶۱	 ماده ۱۰
۶۱	 شرح
۶۳	 جهات اصلاح
۶۵	 ماده ۱۲
۶۵	 شرح
۶۷	 جهات اصلاح
۶۹	 ماده ۱۴
۶۹	 شرح
۷۶	 جهات اصلاح
۷۷	 ماده ۱۸
۷۷	 شرح

۸۰		جهات اصلاح
۸۴		ماده ۱۹
۸۴		شرح
۹۱		جهات اصلاح
۹۴		ماده ۱۹ مكرر
۹۴		شرح
۹۸		جهات اصلاح
۱۰۱		ماده ۲۰
۱۰۱		شرح
۱۰۶		جهات اصلاح
۱۱۱		ماده ۲۰ مكرر (۱)
۱۱۱		شرح
۱۱۲		جهات الحاق
۱۱۴		ماده ۲۰ مكرر (۲)
۱۱۴		شرح
۱۱۶		جهات الحاق
۱۱۷		ماده ۲۰ مكرر (۳)
۱۱۷		شرح
۱۱۸		جهات الحاق
۱۱۹		ماده ۲۴
۱۱۹		شرح
۱۲۰		جهات اصلاح
۱۲۷		ماده ۴۰
۱۲۷		شرح
۱۲۹		جهات اصلاح
۱۳۳		ماده ۴۸
۱۳۳		شرح
۱۳۹		جهات اصلاح
۱۴۱		ماده ۵۲
۱۴۱		شرح
۱۴۱		جهات اصلاح

١٤٣		ماده ٥٥
١٤٣		شرح
١٤٤		جهات اصلاح
١٤٥		ماده ٥٩
١٤٥		شرح
١٥١		جهات اصلاح
١٥٥		ماده ٦٠
١٥٥		شرح
١٥٦		جهات الحاق
١٥٨		ماده ٦٠ مكرر
١٥٨		شرح
١٦٠		جهات اصلاح
١٦١		ماده ٦٢
١٦١		شرح
١٦٤		جهات اصلاح
١٦٧		ماده ٦٥ مكرر
١٦٧		شرح
١٦٩		جهات الحاق
١٧٠		ماده ٦٦ مكرر
١٧٠		شرح
١٧١		جهات الحاق
١٧٣		ماده ٦٧
١٧٣		شرح
١٧٤		جهات اصلاح
١٧٥		ماده ٦٨
١٧٥		شرح
١٧٦		جهات اصلاح
١٧٨		ماده ٧٣
١٧٨		شرح
١٨١		جهات اصلاح
١٨٦		ماده ٧٣ مكرر ١

١٨٦.....	شرح
١٨٨.....	جهات الحاق
١٩١.....	ماده ٧٣ مكرر (٢)
١٩١.....	شرح
١٩٢.....	جهات الحاق
١٩٥.....	ماده ٧٣ مكرر (٣)
١٩٥.....	شرح
١٩٦.....	جهات الحاق
١٩٨.....	ماده ٧٩
١٩٨.....	شرح
١٩٩.....	جهات اصلاح
٢٠٢.....	ماده ٨٠
٢٠٢.....	شرح
٢٠٢.....	جهات اصلاح
٢٠٣.....	ماده ٨٣
٢٠٤.....	شرح
٢٠٥.....	جهات اصلاح
٢٠٧.....	ماده ٨٣ مكرر ١
٢٠٧.....	شرح
٢٠٩.....	جهات الحاق
٢١١.....	ماده ٨٣ مكرر ٢
٢١١.....	شرح
٢١٢.....	جهات الحاق
٢١٥.....	ماده ٨٧
٢١٥.....	شرح
٢١٦.....	جهات اصلاح
٢١٨.....	ماده ٨٨
٢١٨.....	شرح
٢٢١.....	جهات اصلاح
٢٢٣.....	ماده ٩٠
٢٢٣.....	شرح

٢٢٥		جهات اصلاح
٢٢٨		ماده ٩٠ مكرر
٢٢٨		شرح
٢٢٨		جهات الحاق
٢٣٤		ماده ٩٣
٢٣٤		شرح
٢٣٥		جهات اصلاح
٢٣٧		ماده ٩٧
٢٣٧		شرح
٢٣٨		جهات الحاق
٢٣٩		ماده ٩٧ مكرر
٢٣٩		شرح
٢٤٠		جهات اصلاح
٢٤٢		ماده ٩٨
٢٤٢		شرح
٢٤٣		جهات اصلاح
٢٤٥		ماده ٩٩
٢٤٥		شرح
٢٤٧		جهات اصلاح
٢٥٠		ماده ٩٩ مكرر
٢٥٠		شرح
٢٥١		جهات الحاق
٢٥٣		ماده ١٠٢
٢٥٣		شرح
٢٥٥		جهات اصلاح
٢٥٦		ماده ١٠٢ مكرر
٢٥٦		شرح
٢٥٨		جهات الحاق
٢٦٠		ماده ١٠٣
٢٦٠		شرح
٢٦٢		جهات اصلاح

۲۶۵.....	ماده ۱۰۴.....
۲۶۵.....	شرح.....
۲۶۶.....	جهات اصلاح.....
۲۷۰.....	ماده ۱۰۵.....
۲۷۰.....	شرح.....
۲۷۲.....	جهات اصلاح.....
۲۷۳.....	ماده ۱۰۵ مکرر.....
۲۷۳.....	جهات الحاق.....
۲۷۴.....	ماده ۱۲۴.....
۲۷۴.....	شرح.....
۲۷۵.....	جهات اصلاح.....
۲۷۷.....	ماده ۱۲۸.....
۲۷۷.....	شرح.....
۲۷۸.....	جهات اصلاح.....
۲۸۰.....	ماده ۱۳۱.....
۲۸۰.....	شرح.....
۲۸۳.....	جهات اصلاح.....
۲۸۴.....	ماده ۱۳۵.....
۲۸۴.....	شرح.....
۲۸۵.....	جهات اصلاح.....
۲۸۷.....	ماده ۱۳۸.....
۲۸۷.....	شرح.....
۲۸۸.....	جهات اصلاح.....
۲۸۹.....	ماده ۱۳۹.....
۲۸۹.....	شرح.....
۲۸۹.....	جهات اصلاح.....
۲۹۱.....	ماده ۱۴۵.....
۲۹۱.....	شرح.....
۲۹۱.....	جهات اصلاح.....
۲۹۳.....	ماده ۱۴۶.....
۲۹۳.....	شرح.....

۲۹۴		جهت اصلاح
۲۹۶		ماده ۱۴۷
۲۹۶		شرح
۳۰۱		جهت اصلاح
۳۰۳		ماده ۱۴۸
۳۰۳		شرح
۳۰۹		جهت اصلاح
۳۱۰		ماده ۱۵۰
۳۱۰		شرح
۳۱۲		جهت اصلاح
۳۱۴		ماده ۱۵۳
۳۱۴		شرح
۳۱۸		ماده ۱۵۵
۳۱۸		شرح
۳۱۹		ماده ۱۵۶
۳۱۹		شرح
۳۱۹		جهت اصلاح
۳۲۱		ماده ۱۵۹
۳۲۱		شرح
۳۲۱		جهت اصلاح
۳۲۳		ماده ۱۶۷
۳۲۳		شرح
۳۲۸		جهت اصلاح
۳۳۰		ماده ۱۶۸
۳۳۰		شرح
۳۳۳		جهت اصلاح
۳۳۶		ماده ۱۷۰
۳۳۶		شرح
۳۳۷		جهت اصلاح
۳۳۶		ماده ۱۷۱
۳۳۶		شرح

۳۳۹		جهات اصلاح
۳۴۰		ماده ۱۷۴
۳۴۰		شرح
۳۴۱		جهات اصلاح
۳۴۲		ماده ۱۷۶
۳۴۲		شرح
۳۴۵		جهات اصلاح
۳۴۶		ماده ۱۹۳
۳۴۶		شرح
۳۴۸		جهات اصلاح
۳۵۰		ماده ۱۹۳ مکرر
۳۵۳		ماده ۱۹۵
۳۵۳		شرح
۳۵۵		جهات اصلاح
۳۵۸		ماده ۱۹۶
۳۵۸		شرح
۳۵۸		جهات اصلاح
۳۶۱		ماده ۱۹۷
۳۶۱		شرح
۳۶۲		ماده ۱۹۹
۳۶۲		شرح
۳۶۵		جهات اصلاح
۳۶۷		ماده ۲۰۰
۳۶۷		شرح
۳۶۷		جهات اصلاح
۳۶۹		ماده ۲۰۵
۳۶۹		شرح
۳۷۷		جهات اصلاح
۳۷۸		ماده ۲۰۹ مکرر
۳۷۸		شرح
۳۷۹		جهات الحاق

۳۸۰	 ماده ۲۱۰
۳۸۰	 شرح
۳۸۱	 جهات اصلاح
۳۸۴	 ماده ۲۱۱
۳۸۴	 شرح
۳۸۴	 جهات اصلاح
۳۸۶	 ماده ۲۱۳
۳۸۷	 شرح
۳۸۷	 جهات اصلاح
۳۹۰	 ماده ۲۱۴ مکرر
۳۹۰	 شرح
۳۹۲	 جهات الحاق
۳۹۴	 ماده ۲۲۶
۳۹۵	 شرح
۴۰۴	 جهات اصلاح
۴۰۷	 ماده ۲۳۱
۴۰۷	 شرح
۴۱۰	 جهات اصلاح
۴۱۶	 ماده ۲۷۵
۴۱۶	 شرح
۴۱۸	 جهات اصلاح
۴۲۱	 ماده ۲۹۱
۴۲۱	 شرح
۴۲۹	 جهات اصلاح
۴۳۲	 ماده ۲۹۴
۴۳۲	 شرح
۴۳۴	 جهات اصلاح
۴۳۸	 ماده ۳۰۸
۴۳۸	 شرح
۴۴۱	 جهات اصلاح
۴۴۳	 ماده ۳۲۷

۴۴۳	شرح
۴۴۹	ماده ۳۳۱
۴۴۹	شرح
۴۴۹	جهات اصلاح
۴۵۲	ماده ۳۳۲
۴۵۲	شرح
۴۵۵	جهات اصلاح
۴۵۷	ماده ۳۴۳
۴۵۷	شرح
۴۶۲	ماده ۳۶۰
۴۶۲	شرح
۴۶۶	جهات اصلاح
۴۶۹	ماده ۳۶۹
۴۶۹	شرح
۴۷۴	جهات اصلاح
۴۷۷	ماده ۳۷۰
۴۷۷	شرح
۴۷۸	جهات اصلاح
۴۸۱	ماده ۳۷۲
۴۸۱	شرح
۴۸۲	جهات اصلاح
۴۸۳	ماده ۳۷۳
۴۸۳	شرح
۴۸۴	جهات اصلاح
۴۸۵	ماده ۳۷۸
۴۸۵	شرح
۴۸۷	جهات الحاق
۴۸۹	فهرست منابع

پیشگفتار

اعتبار و ارزش قانون را با پایداری و ثبات آن می‌دانند؛ با این توجیه که قانون تدوین شده بر پایه‌ی درایت، همه‌جانبه‌گری، دوراندیشی، نکته‌سنج است؛ تمامی جوانب را لحاظ نموده و آینده را هم پاسخ‌گو است؛ از این رو، مورد احترام نسل حاضر و نسل‌های آینده است.

به رغم آن‌چه بیان شد، قانون هم‌گام‌سیر دارد که به جامه‌ای نو درآید؛ چرا که قانون‌گذار این نسل نمی‌تواند وضعیت‌هایی که در آینده محتمل خواهد شد را به نحو تمام و کمال پیش‌بینی نماید؛ لذا درایت و همه‌جانبه‌نگری قانون‌گذار صرفاً نسل‌های را پاسخ‌گو است و کمان اندیشه‌ی قانون‌گذار هر چه قوی باشد، ترکش آن قادر نیست تمامی آینده را در برده‌د. از این رو، تحول نقش قانون است؛ هم‌چنان‌که شکستن نقش بلور.

شارحین حقوق در بیان ویژگی‌های قوانین دادرسی به تکریدی آن اشاره کرده‌اند.^۱ با این استدلال که قواعد مرتبط با دادرسی به عنوان یک قاعده‌ی شکلی در مقام بیان نحوه و چگونگی است؛ این جنبه از قضایا باید با تحولات روز همگام باشد؛ مانند تکریدی اوراق قضایی به اشخاص که در مسیر تحول شتابان فن‌آوری‌های روز شکل دیگری به خود گرفته و اوراق واقعی و مکتوبات، جای خود را به اوراق غیرواقعی در عرصه‌ی ارتباطات الکترونیکی و نصای مجازی داده است.

ویژگی تحول و تغییرپذیری را برای قوانین ماهوی برنشموده‌اند و لذا از قانون‌گذار انتظار می‌رود این قوانین را تا حد ممکن به نحوی تدوین نماید که پاسخ‌گوی نسل‌های آینده باشد. این ویژگی قوانین ماهوی از ثبات حوزه‌ی اخلاق ناشی می‌شود؛ زیرا قانون ماهوی مجموعه‌ای از بایدها و نبایدهای اخلاقی است که با پیش‌بینی ضمانت اجراء، وارد عرصه‌ی حقوق شده و در کسوت قاعده‌ی

^۱ بنگرید به: (اسدی، لیلاداد؛ شکری، فریده، آیین دادرسی امور و دعاوی خانواده، تهران: دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، چاپ دوم، ۱۳۹۴).

حقوقی درآمده است؛ به عنوان مثال، از والدین همواره انتظار می‌رود که از کودک خود حمایت مادی و معنوی نمایند؛ آن گونه که هیچ نسلی و عصری والدین را از این تکلیف مبری نمی‌داند؛ چرا که اخلاق همواره حکم می‌کند که از فرد ضعیف (کودک) حمایت شود؛ والدین نیز به عنوان علت وجودی کودک، در ابتدای مسیر این تکلیف نسبت به کودک قرار می‌گیرند. لذا اصل کلی، تحول‌پذیری قواعد شکلی و ثبات قواعد ماهوی است، اما این اصل نیز همانند دیگر اصول مصون از استثناء نیست. تحول در حوزه‌ی قوانین ماهوی نیز گاه امری اجتناب‌ناپذیر است؛ از جمله می‌توان به اصلاح مواد ۱۱۸۴ و ۱۱۸۶ قانون مدنی در باب امکان عزل ولی قهری اشاره داشت.

قانون امور حسبی مصوب ۱۳۱۹ تلفیقی از قواعد ماهوی و شکلی است. این ویژگی از ضرورت دادرسی افتاری در این حوزه از حقوق ناشی می‌شود؛ امری که قانون‌گذار را ناگزیر از تعیین تکلیف پیرامون نحوه رسیدگی در کنار ماهیت نموده است. قوانین حمایت خانواده مصوب سال‌های ۱۳۴۶، ۱۳۵۳ و ۱۳۹۱ که ناظر به برخی موضوعات داخل در احوال شخصیه است نیز با این رویکرد شکل گرفته و تدریجاً شده است؛ آن گونه که قواعد مربوط به دادرسی افتراقی، همراه با قواعد مرتبط با حق و تکلیف افراد در این حوزه، در یک مجموعه گرد آمده است.

قانون امور حسبی با بیش از هفت دهه قدمت، یکی از جامع‌ترین قوانین نظام حقوقی ایران است که از آن چنان استحکام و انسجام برخوردار است که در تمام این ادوار صرفاً با برخی اصلاحات جزئی در سال‌های ۱۳۳۵، ۱۳۴۰، ۱۳۴۳، ۱۳۷۴ مواجه شده است. با این وجود، این قانون نیز در راستای انطباق با تحولات روز نیازمند اصلاح است. این بازنگری از دو جنبه ضرورت می‌یابد: نخست، از حیث تغییرات و تحولاتی است که در سال‌های اخیر در ساختار مراجع قضایی و پیرامون امکانات دادرسی رخ داده است؛ جنبه‌ی دوم، انتظار جامعه برای بازنگری در قواعد ماهوی مربوط به اشخاص موضوع حسبه است؛ با گذشت زمانی نریب به سه ربع قرن از تاریخ تصویب این قانون، این امر انتظاری به جا و پذیرفتنی است.

لایحه‌ی پیش رو تحت عنوان «لایحه‌ی اصلاح موادی از قانون امور حسبی» توسط اداره کل تدوین لوایح و مقررات معاونت حقوقی قوه قضاییه و در پاسخ به این نیاز تدوین گردیده است. پیش‌نویس تهیه شده با برگزاری جلسات متعددی با حضور تعدادی از قضات مجرب دادگاه و دادرسان، به بحث گذاشته شد. در این مقام از نظرات و آراء جامعه‌ی حقوقی نیز بهره گرفته شد. در ادامه، اخذ نظر قضات سراسر کشور از طریق دادگستری استان‌ها، زمینه‌ی برگزاری جلسات نهایی بررسی لایحه را فراهم آورد. در مقام تدوین، تلاش شد تا حد امکان از تغییر مواد فعلی خودداری شده و به صرف تحولات ضروری و اجتناب‌ناپذیر بسنده شود؛ با این وجود، گاه به سبب تدوین قوانین مرتبط بعدی و ضرورت انطباق قانون امور حسبی با احکام مندرج در این قوانین و تحولات حادث در عرصه‌ی اجتماع، پیش‌بینی احکام و مواد جدید ضرورت داشت. در همین راستا و به

منظور جلوگیری از مخدوش شدن ترتیب مواد قانونی، حکم جدید در قالب ماده‌ی مکرر گنج‌ناییده شد.

از جمله مهم‌ترین تحولات لایحه‌ی پیش‌رو، می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- همگام‌سازی برخی مواد قانون امور حسبی با دیگر تحولات قانونی و هم‌چنین اقتضانات عصر؛ نظیر: پیش‌بینی صلاحیت برای دادسرا و مراجع دیگری نظیر شوراهای حل اختلاف و دادگاه خانواده که وفق قوانین پراکنده‌ی دیگر برای رسیدگی به برخی موضوعات داخل در امور حسبی صالح می‌باشند (ماده‌ی ۳ قانون)؛ به رسمیت شناختن قرار عدم دسترسی اشخاص ذی‌نفع به تمام یا برخی اوراق و رهنده که منافی کشف حقیقت و یا برخلاف مصلحت باشد و در مقابل، پذیرش حق اعتراض به این قرار (موضوع ماده‌ی ۱۸ اصلاحی با لحاظ حکم مقرر در تبصره‌ی یک ماده‌ی ۹۹ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲)؛ قطعی دانستن تصمیم دادستان در امور حسبی؛ مگر در فرض مغایرت با حقوق اشخاص ثالث و به رسمیت شناختن حق اعتراض برای این افراد وفق مقررات آیین دادرسی مدنی و صدور قرار تأخیر اجرای تصمیم دادستان با لحاظ شرایطی از سوی دادگاه و برای مدت معینی (ماده: ۲۰)؛ پیش‌بینی برخی اصلاحات در طبقات دارای طلب ممتاز از محل ماترک متوفی و منطبق با این قرار با شرایط روز جامعه و دیگر قوانین حاکم (ماده‌ی ۲۲۶)؛ به رسمیت شناختن وصیت‌نامه‌هایی که به‌رغم عدم رعایت قانون امور حسبی، صحت آن‌ها در دادگاه به اثبات رسیده است و منطبق با این مقرر با نظرات شورای نگهبان و آخرین سیاست‌های قانون‌گذار در این خصوص (مواد ۱۰۱ و ۲۹۴)؛ اولویت‌بخشی به وصی و یا قیم متوفای محجور برای اداره‌ی ترکه (ماده‌ی ۳۳۱)؛

۲- پیش‌بینی تحولاتی عمده در احکام راجع به حجر؛ نظیر: ماندن بودن فوت منتسب به حجر برای ادامه‌ی دعوای حجر به طرفیت وراثت و یا دادستان بر حسب مورد (ماده‌ی ۲۰ مکرر)؛ پیش‌بینی صلاحیت برای دادسرا و دادگاه محل بستری و یا نگهداری مرتجع محجور برای انجام امور مربوط به حجر به استثنای عزل قیم و به منظور مرتفع نمودن دشواری‌ها، بریز، مشکلات مربوط به تامین هزینه‌های درمانی و نگهداری این محجوران از محل اموال و دارایی‌های محجور (تبصره‌ی الحاقی به ماده‌ی ۴۸)؛ پیش‌بینی صلاحیت برای نزدیک‌ترین دادگاه صلاحیت‌دار به اقامتگاه محجور در همان استان در فرض نبود دادگاه در اقامتگاه محجور (ماده‌ی ۵۲)؛ به رسمیت شناختن واگذاری امر قیمومت به سازمان بهزیستی کشور و موسسات خیریه و نظارت بعدی دادستان بر عملکرد این سازمان و مؤسسات مذکور در امور مربوط به قیمومت (ماده‌ی ۶۰ اصلاحی و با لحاظ حکم مقرر در ماده‌ی ۳ قانون جامع حمایت از حقوق معلولان مصوب ۱۳۸۳)؛ پیش‌بینی اولویت ترتیبی و با رعایت شرایطی برای همسر، فرزند و خواهر و برادر و سایر اقربای محجور برای قیمومت (ماده‌ی ۶۲)؛ تسری حکم حجر به افرادی که به عللی از قبیل اغماء یا زندگی نباتی فاقد اراده هستند (تبصره‌ی الحاقی به ماده‌ی ۶۴)؛ امکان تعیین قیم موقت برای محجور به درخواست دادستان و تا

پیش از اتخاذ تصمیم از سوی دادگاه در خصوص عزل ولی خاص (مادهی ۷۳ مکرر ۲)؛ تدوین مقرراتی برای خروج موقت محجور از کشور توسط قیم و یا تغییر محل سکونت محجور و پیش‌بینی حق اعتراض نسبت به تصمیم دادستان دایر بر رد درخواست (مواد ۸۳ مکرر ۱ و ۲)؛

۳- به رسمیت شناختن برخی حقوق برای دادستان؛ نظیر: درخواست صدور حکم موت فرضی در مورد غایب بلاوارث یا مجهول‌الوارث (مادهی ۱۵۳)؛ درخواست مهر و موم ترکه در مورد متوفای مجهول‌الوارث یا بلاوارث (مادهی ۱۶۷)؛ درخواست تحریر ترکه تا زمان تعیین امین غایب، قیم محجور و یا مدیر ترکه متوفای بلاوارث یا مجهول‌الوارث (مادهی ۲۰۹ مکرر)؛ درخواست تعیین مدیر ترکه در فرض معلوم نبودن وراث متوفی و یا بلاوارث بودن وی (مادهی ۲۹۴)؛

۴- اعمال برخی اصلاحات در مواد قانونی راجع به مهر و موم ترکه و رفع آن و همچنین تحریر ترکه؛ ناظر: حایف و اقدامات مقام قضایی در امر مهر و موم (بند ۱۱ و تبصره‌ی الحاقی به مادهی ۱۷۶)؛ چگونگی مهر و موم اموال موجود در کارخانه‌ها و بنگاه‌های اقتصادی (مادهی ۱۹۳ مکرر)؛ تغییر در نصاب ترکه برای نش‌آگهی راجع به تحریر ترکه و هماهنگ ساختن آن با نصاب صدور گواهی حصر وراثت (مادهی ۲۱۰)؛ تکلیف دادستان به تامین مقدمات و پرداخت هزینه‌های راجع به اجرای قرارهای مهر و موم ترکه و رفع آن و تحریر ترکه، در صورت وجود ورثه غایب یا محجور در میان وراث و پرداخت بعدی آن از محل ترکه (مادهی ۲۱۴ مکرر).

کتاب حاضر تحت عنوان «شرح توجیهی لایحه اصلاح موادی از قانون امور حسبی» در مقام بیان چرایی تغییرات مواد لایحه نسبت به قانون فعلی و علل و مبانی تحولات آن است و در وصول این مطلوب، ذیل هر ماده شرحی از موضوع آورده شده و در ادامه جهات اصلاح، حذف ماده و یا الحاق مادهی مکرر به قانون آمده است.

در پایان از زحمات جناب آقای دکتر ذبیح‌الله خداییان معاون محترم حقوقی قوه‌ی قضاییه به سبب اهتمام در تدوین لوایح مورد نیاز و همچنین از جناب آقای دکتر جعفر کاظم‌پور مدیرکل محترم تدوین لوایح و مقررات قوه‌ی قضاییه قدردانی می‌شود که با مدیریت و تدارک تدوین لایحه، به رغم اشراف بر مباحث، صبورانه نظرات دیگر اعضای جلسات را استماع نمود و زمینه‌ی قوام پیش‌نویس اولیه تا لایحه‌ی فعلی را فراهم آوردند. امید آن داریم که شرح توجیهی پیش‌رو بتواند در تنویر اذهان جامعه‌ی حقوقی موثر افتد.

فریده شکری | لیلا سادات اسدی

بهار ۱۳۹۷